

Näringsdepartementet 103 33 Stockholm
n.registrator@naringdsdepartementet.se
n.remissser.hl@regeringskansliet.se

Remissvar för slutbetänkande av Parlamentariska landsbygdskommittén

Inledning - Makt, ansvar och den regionala röran

Det regionala utvecklingsuppdraget omfattar landsbygden! I Sverige ligger det regionala utvecklingsansvaret på den regionalt tillväxtansvariga aktören i länet. Idag skiljer det sig åt mellan länen vem som har detta regionala utvecklingsansvar. Det kan vara ett samverkansorgan, ett landsting eller en länsstyrelse. Denna skillnad i vem som har ansvaret för den regionala tillväxt- och utvecklingspolitiken har medfört att politikområdet har benämnts som den regionala röran. 2019 är det sannolikt att landstingen är de som har ansvaret för den regionala tillväxt- och utvecklingspolitiken. Detta skulle innebära att det som i över 20 år har benämnts för den regionala röran äntligen skulle ha en enhetlig, och politiskt styrd, struktur.

Politiska vägval ska göras av politiska församlingar. Inom ramen för det regionala tillväxtuppdraget ligger att utveckla en strategi för regional utveckling på länsnivå. Det är därmed region/landsting som bör vara regeringens ingång och kontakt i territoriella utvecklingsfrågor, inklusive landsbygdspolitiken – så att man får en entydig företrädarroll för det regionala territoriet. Risken är annars att den regionala röran endast tar en ny form, i detta fall i form av delat, och ibland tudelat, ansvar för den regionala utvecklingen. Här är det ett problem att slutbetänkandet skiljer på den regionala utvecklingen och landsbygdsutvecklingen. Enligt Region Värmland omfattar det regionala utvecklingsuppdraget även landsbygden och därför bör ansvar och makt över dessa områden inte skiljas åt.

Även om Region Värmland ser positivt på innehållet i flertalet av de insatser som kommittén förespråkar ser vi ett problem i ansvarsfördelningen och splittringen av den regionala utvecklingspolitiken å ena sidan och landsbygdspolitiken å andra sidan. Regional utveckling innefattar landsbygden och Region Värmland är av uppfattningen att det vore kontraproduktivt för hela Sveriges utveckling att skilja på den regionala utvecklingspolitiken och landsbygdspolitiken.

Region Värmland har disponerat svaret med en inledande sammanfattning och övergripande slutsatser och därefter kommer inspelen efter betänkandets struktur. De mer detaljerade kommentarerna kopplade till kommitténs betänkande återfinns under respektive kapitel. Här tydliggörs även en del av det arbete som Region Värmland bidrar till i utvecklingen av landsbygderna i Värmland.

Sammanfattning och övergripande slutsatser

Region Värmland menar att kommittén har valt en felaktig utgångspunkt för sina överväganden när man, utifrån ett departementalt och finansieringsperspektiv, delar upp det regionala, territoriella utvecklingsuppdraget i dels landsbygdspolitik, dels regional utvecklingspolitik. Hur och var gränserna mellan dessa ska dras framgår inte i betänkandet. Region Värmland är av uppfattningen att det behövs ett samlat och politiskt styrt ansvar för den regionala utvecklingen, inklusive landsbygden. Region Värmland förespråkar därför generellt att uppdragen samlas på en regional aktör, den regionalt tillväxtansvarige, samt att Tillväxtverket som nationell myndighet även får ansvar för landsbygdsprogrammet. Detta skapar en bättre helhet för hela det regionala utvecklingsuppdraget.

Region Värmland är positiv till att satsningar görs till kommuner med särskilda utmaningar. Region Värmland är dock tveksam till om de 23 utpekade kommunerna är tillräckligt många och vi känner en oro för att andra kommuner som också har utmaningar blir extra drabbade då de hamnar utanför satsningarna. Region Värmland är också fundersamma över om stöd till ett på förhand bestämt geografiskt område är en bra lösning. Region Värmland anser därför att frågan behöver utredas vidare innan förändringen genomförs.

Region Värmland är positiv till framtagandet av en ny nationell bredbandsstrategi med en högre målsättning för bredbandsutbyggandet. Region Värmland anser att det krävs en tydligare regional förankring i genomförandet av bredbandsutbyggnaden via landsbygdsprogrammet för att säkerställa att pengarna går till investeringar där de gör mest nytta för hela länet, inklusive landsbygderna.

Region Värmland är negativ till att splittra ansvaret för framtagandet av länstransportplanerna på ännu en aktör (länsstyrelsen). Region Värmland anser att ansvaret helt bör ligga på den regionalt tillväxtansvariga i länet och att ett splittrat ansvar endast riskerar att göra ett tungrott och administrativt politikområde än mer komplext.

Region Värmland är positiv till ökad tillgänglighet av högre utbildning i hela landet. Etableringen av särskilda utbildningscentra i FA-regioner som saknar universitet eller högskola ses som ett steg i rätt riktning. Region Värmland anser att digitalisering bör genomsyra hela utbildningssystemet och att betänkandet borde belyst detta mer som en möjlighet för landsbygderna.

Region Värmland är positiv till förslagen om särskilda åtgärder för att stötta byggandet av bostäder på landsbygderna. Region Värmland ser i detta sammanhang också ett behov av att se över strandskyddet som idag hindrar bostadsbyggandet på landsbygderna. Region Värmland förespråkar även en översyn av nedskrivningar av fastigheter för hyresrätter, detta för att stimulera nyproduktionen.

Region Värmland är positiv till förslagen som syftar till ökad statlig närvaro i hela landet.

Region Värmland är positiv till att arbetet med lokalt ledd utveckling med Leadermetoden finns i hela landet.

Kapitel 2 Näringsliv och företagande

En av de viktigaste satsningarna som kommittén lyfter fram inom detta område är det särskilda näringslivspaketet till 23 kommuner. Region Värmland är positiv till satsningar på kommuner med särskilda utmaningar att hantera men är tveksamma till om satsningarna ska gälla ett på förhand bestämt geografiskt område (i detta fall de 23 kommunerna). Region Värmland är också fundersamma över om stöd till ett på förhand bestämt geografiskt område är en bra lösning. Region Värmland ställer sig därför frågande till såväl begränsningen av satsningarna som utformningen av dem. Effekten av denna satsning skulle vara att andra kommuner med långt till ett större befolkningsmässigt centra men som inte uppfyller kriterierna riskerar att halka efter, särskilt om kommunen angränsar till en eller flera kommuner med stöd. Exempelvis gällande företagsetableringar skulle detta kunna påverka kommuner som gränsar till stödkommuner negativt. Detta är inget problem om den angränsande kommunen utgörs av en befolkningstät kommun men om den inte gör det kan det uppstå en obalans mellan två nästan jämbördiga kommuner. I Värmland finns exempelvis Hagfors som angränsar till både Torsby och Malung-Sälen.

Utredningen lyfter fram möjligheterna med produktion av råvaror som är biobaserade liksom vidareförädling av dessa. Det är något som Region Värmland ställer sig bakom och som regionförbundet verkar för genom att Skoglig bioekonomi är det område som har högst prioritet i Värmlands forsknings och innovationsstrategi för smart specialisering – VRIS3.

Region Värmlands uppfattning är att bioekonomi har etablerats som begrepp och praktisk politik inom EU. Det finns därför anledningar för så väl kommuner som regioner och staten att arbeta nära EU-kommissionen inom detta område.

För att förädlings- och exportvärdet för bioekonomin ska utvecklas behövs insatser för ett distribuerat innovationssystem göras. Det kan handla om testbäddar med koppling till det lokala näringslivet å ena sidan och till lärosäten och institut å andra sidan. I Värmland finns ett väl utvecklat sådant system med ett antal testbäddar som samarbetar med Karlstads universitet. Några exempel inom bioekonomi är LignoCity i Krisitinehamns kommun som är sammankopplat med Nordic Papers Bäckhammars bruk, UVM Coating i Säffle med en testanläggning för bstrykning, Trätekniskt centrum i Sysseleback i Torsby kommun som bland annat arbetar med 3D-printning av stora föremål med träfiberbaserade substrat. Ett annat intressant exempel är Glava Energy Centre som är en testbädd för solel som ligger några mil utanför Arvika centrum. Dessa testbäddar är goda exempel på verksamheter där det finns goda möjligheter för staten att vara med och finansiera insatser för att utveckla kunskapsintensiva och attraktiva arbetstillfällen på landsbygden. Ett förslag skulle kunna vara att staten gör en inventering av testbäddar på landsbygden och skapar ett särskilt program för utveckling av dessa. Det skulle även kunna ingå att stödja processer för att initiera nya testbäddar på landsbygden. På den regionala nivån borde det ligga på den regionalt tillväxtansvarige att arbeta med utvecklingen av dessa testbäddar på landsbygden.

Besöksnäringen har enligt utredningen en stor utvecklingspotential. Region Värmland kan bekräfta det då näringen i Värmland är en av de näringar som växer snabbast vad gäller till exempel det samlade förädlingsvärdet. Region Värmland har inom ramen för genomförandet av VRIS3 initierat ett utvecklingsarbete med besöksnäringen tillsammans med Karlstads universitet som handlar om att förstärka upplevelserna med hjälp av digital teknik. Det för med sig även frågan om en mer genomgående digitalisering

av besöksnäringen. Tillgång till bredband i form av fiber och 4G är grundläggande förutsättningskapare för en sådan utveckling.

I alla regioner finns det en organisation som är utpekad som regionalt utvecklingsansvarig. I uppdraget ligger att ta fram och genomföra regionala utvecklingsstrategier. De gäller för hela geografin, därmed även för landsbygden. I det uppdraget från staten är inte landsbygden särskilt utpekad. Därmed tas inte en befintlig struktur och resurs tillvara för landsbygdsutveckling. Om den regionalt utvecklingsansvariga även fick det statliga uppdrag om landsbygdsutveckling samt förfogandet över de statliga utvecklingsmedlen för landsbygdsutveckling skulle tillvaratagande av synergier stad och land lättare kunna tillvaratas.

Det finns ett antal förslag i utredningen på statliga insatser för landsbygden. Vinnova föreslås bland annat att få sådana uppdrag. Förnärvarande har inte Vinnova ett tydligt uppdrag som kopplar till regional utveckling och tillväxt. Det främsta undantaget är Vinnväxtprogrammet. I stället uppfattar Region Värmland att det främst är ett fokus på stadsutveckling. Region Värmland anser att Vinnova borde ha ett uppdrag på liknande sätt som Tillväxtverket har, fast med inriktning på forskning och innovation och att det även med fördel kan innefatta ett landsbygdsperspektiv. Viktigt är då att uppdraget samordnas med den organisation som har det regionala utvecklingsansvaret. På motsvarande sätt bör andra statliga insatser samordnas med regionala utvecklingsstrategier.

Region Värmlands ställer sig bakom kommitténs förslag att Sverige behöver starka strategier för de gröna och blå näringarna. Men de ska inte begränsas till primärproduktionen. Med de resurser som finns i Värmland kan regionen kraftfullt bidra till innovationer inom den skogliga bioekonomin och därmed ett ökat förädlingsvärde på skogsråvaran.

Upphandling från offentliga myndigheter kan så som utredningen påpekar vara ett verktyg för att utveckla marknader för produkter från landsbygden. Utöver livsmedel kan landsting och kommuner efterfråga biobaserade produkter som ersättning till fossilbaserade.

När det gäller utveckling av tjänster inom bioekonomi så driver RISE ett arbete i Värmland att etablera ett tjänsteinnovationslab inom bioekonomi.

Besöksnäringen är som utredningen påpekar fragmenterad. För att motverka detta har Region Värmland tagit ett initiativ till att det har bildats ett klusterinitiativ, Visit Värmland, inom området. Det samlar så väl privata som offentliga aktörer. Detta är ett exempel på hur regional utvecklingspolitik och landsbygdsolitik går hand i hand och är svår att skilja på.

Utredning verkar knyta relativt höga förväntningar till regionala exportcentra. Eftersom inga statliga medel (av betydande storlek) har tillförts så bör nog dessa förväntningar tonas ner. För Värmlands del håller en digital lösning på att diskuteras och att den kopplas till Verksamhet. En digital lösning är ändå till fördel för landsbygden med utbyggt bredband.

Kapitel 3 Digital kommunikation och transportinfrastruktur

Digital kommunikation

Övergripande synpunkter

Region Värmland instämmer i kommitténs förslag med en höjd ambitionsnivå för bredbandsutbyggnaden, men förslagen i slutbetänkandet behöver anpassas mer för att överensstämma med regionala förutsättningar.

Kommitténs förslag att staten ska ta ett ökat ansvar för offentliga satsningar på bredbandsutbyggnad är bra, men ansvaret, stödets utformning och besluten till vilka områden dessa satsningar ska riktas till bör decentraliseras till regionerna och organisationen med det regionala tillväxtansvaret.

Offentliga insatser ska vara utformade efter regionala behovskartläggningar och marknadsanalyser. Kommunernas ansvar och inflytande saknas helt i kommitténs slutbetänkande, vad gäller digital kommunikation.

Slutbetänkandet beskriver inte hur digitalt utanförskap ska undanröjas.

Slutbetänkandet berör inte förtätning av redan utbyggda områden.

Digital kommunikation är avgörande för landsbygdsutvecklingen, men det är först när vi börjar använda bredbandsnäten till nyttotjänster som avståndet mellan stad och land kan minska – Slutbetänkandet beskriver enbart digital kommunikation (bredbandsutbyggnad) och saknar perspektiv på landsbygdens utvecklingsmöjligheter i och med digitaliseringen.

Synpunkter på förslagen

Generellt sett bör de regionalt tillväxtansvariga få ökat mandat att besluta om kriterier som styr vilka områden som beviljas offentligt stöd för bredbandsutbyggnad. Styrningen av bredbandsstöden bör decentraliseras från nationella myndigheter till regionerna. Det bör således öppnas upp för regionala prioriteringar inom landsbygdsprogrammet och andra offentliga stöd för bredbandsutbyggnad. Enligt partnerskapsöverenskommelsen för ESI-fonderna ska regionalfonden och jordbruksfonden samverka, men i praktiken fungerar det inte alls. En av anledningarna till detta är de av Jordbruksverket centralt styrda regleringarna av bredbandsutbyggnaden via landsbygdsprogrammet. Detta hindrar möjligheterna till regionala anpassningar och prioriteringar och därmed minskar utväxlingen av de offentliga satsningarna. Genom att samla ansvaret för detta på en myndighet, (Tillväxtverket) och en regional aktör (den regionalt tillväxtansvarige) ökar möjligheterna att maximera nyttan av bredbandsutbyggnaden på landsbygden.

Det är mycket motsägelsefullt att å ena sidan ska bredbandsutbyggnaden i första hand drivas av marknadsaktörerna och offentliga stöd ska gå till områden med marknadsmisslyckanden, samtidigt som offentliga stöd (landsbygdsprogrammet) utformats så att det många gånger stör kommersiell utbyggnad samtidigt som kommersiellt ointressanta områden blir utan stöd. Offentliga stöd för bredband bör snabbare kunna anpassas till en förändrad marknadssituation.

Ansvaret för marknadsanalyser och behovskartläggningar inom bredbandsområdet bör decentraliseras så att analyserna anpassas till förutsättningar och marknadssituationen i respektive region. Ansvaret för att ta fram och ajourhålla marknadsanalyser på bredbandsområdet bör ligga hos de regionalt tillväxtansvariga, inte hos Post och telestyrelsen. Här finns bra exempel från hanteringen av bredbandsstöden i Europeiska regionala utvecklingsfonden att utgå från.

Ovanstående decentralisering bör givetvis utformas så att rättssäkerheten bibehålls. Detta bör kunna lösas genom den samverkan som finns utarbetad mellan bredbandskoordinatorerna, Länsamverkan bredband (Länsstyrelsens handläggare), Bredbandsforum, Post och telestyrelsen, Jordbruksverket och Tillväxtverket. Den samlade kompetensen är stor, så det bör finnas tillräcklig kompetens för att utforma fortsatta offentliga insatser på området som är anpassade för regionala skillnader.

Offentligt stöd för bredbandsutbyggnad bör utformas efter regionala marknadsanalyser. En sådan regional marknadsanalys bör vid varje tillfälle vara ajourhållen så att den avspeglar det aktuella marknadsläget i länet. (Nuvarande nationella marknadsanalys är inaktuell och följer inte den mycket snabba förändringstakten i konkurrensläget på bredbandsmarknaden).

Den så kallade bredbandsreserven inom landsbygdsprogrammet samt tillskjutna medel till landsbygdsprogrammet (850 Mkr + 150 Mkr) bör utformas så att stöden riktas om till de områden där kommersiell utbyggnad inte bedöms kunna realiserats inom minst en 3-årsperiod. (Nuvarande urvalskriterier leder många gånger till att stöden hamnar i områden som kan realisera en utbyggnad utan stöd). Återigen bör stöden kopplas till regionala marknadsanalyser.

Regionala upphandlingar av bredbandsutbyggnad, som föreslås i landsbygdskommitténs slutbetänkande kan vara en god idé, men det måste då vara upp till varje länsstyrelse/region att själva utforma upphandlingen. En sådan upphandling bör kunna utformas i flera upphandlingsområden (exempelvis att upphandlingen inte nödvändigtvis ska resultera i en enda vinnande anbudsgivare för hela länet, utan att flera aktörer kan dela på kontraktet). Ett sätt kan vara att genomföra upphandlingen regionalt, men att upphandlingsområden till exempel kan vara kommunvis.

Genom förändringar av de övergripande prioriteringarna för programmet kan regeringen påverka hur delar av medlen fördelas. Kommittén vill därför peka på möjligheten att använda en del av bredbandsmiljarden för omedelbara insatser i de 23 kommunerna som har extra stora utmaningar och som berörs av näringslivspaketet (se avsnitt 2.3.4). Detta kan ske genom att Jordbruksverket gör särskilda regionala utlysningar.

Det är positivt att kommittén påpekar möjligheten att göra övergripande förändringar i landsbygdsprogrammet, men att som slutbetänkandet föreslår, styra de 850 Mkr + 150 Mkr till de 23 kommuner som har störst utmaningar är en allt för ensidig åtgärd. Återigen bör behovet inom respektive län (regional marknadsanalys och regionala prioriteringar) få avgöra vilka kommuner som ska få ta del av offentliga stöd för bredbandsutbyggnad. Behovet ska styra offentliga stöd, inte befintliga administrativa indelningar. Vi menar att regionala marknadsanalyser kan redovisa var behovet av offentliga stöd finns.

I slutbetänkandet nämns ett flertal gånger att Länsstyrelsen ska ha ansvar för bredbandsfrågorna och i synnerhet vid förhandlingar och upphandlingar av eventuella kommande statliga satsningar för bredbandsutbyggnad. Det anser Region Värmland inte alls vara någon självklarhet. Vi anser att ansvaret för detta ska skötas av den organisation som har det regionala utvecklingsansvaret. Givetvis bör det finnas en bred samverkan mellan regionen, länsstyrelsen och kommunerna vid offentliga satsningar på bredbandsutbyggnad

Statens digitala infrastruktur samordnas i enlighet med förslagen i betänkandet Statens bredbandsinfrastruktur som resurs (SOU 2016:1).

Kommitténs förslag är positivt, men vi ser inte hur en ökad tillgång till statens digitala infrastruktur kan bidra till bredbandsutbyggnaden i länet. Förslaget är förvisso positivt och en ökad tillgång välkomnas, men det är inte i de delarna utmaningarna i länets bredbandsutbyggnad ligger. Utmaningarna i Värmland är inte kring stomnät eller ortssammanbindande nät, utan de största utmaningar ligger i finansieringen av utbyggnaden av accessnät i områden där vi har marknadsmisslyckanden (d.v.s. där privata aktörer inte visar något intresse).

Kommitténs bedömning är att med rätt metoder kan statens kostnader halveras. I beräkningarna kommittén tagit fram har de tagit hänsyn till de gleasa landsbygdernas förutsättningar, men bedömer ändå att stödnivåerna kan sänkas från dagens 40–70 procent till 20–50 procent utifrån dagens anslutningsavgifter på omkring 20 000 kronor. Den totala kostnaden för staten beräknas därför kunna halveras till ungefär 2 miljarder kronor.

Region Värmland ställer sig inte bakom kommitténs bedömning utan att ha fått ta del av mer detaljerat underlag, då vi inte kan utläsa av kommitténs förslag hur man kommit fram till ovanstående beräkning och antaganden. Vår uppfattning är att kostnaderna för bredbandsutbyggnaden ökar drastiskt för de områden som har allra sämst förutsättningar för att realisera en utbyggnad. Många gånger är kostnaderna för höga även om området skulle tilldelas 50% i stöd, som är dagens nivå i länet. Det finns underlag från andra län där stödnivåerna skulle behöva vara 90% eller t.o.m. ännu högre för att nå rimliga anslutningsavgifter för fastighetsägaren (en rimlig nivå för anslutningsavgiften bör vara 20 000 kr, precis som kommittén påpekar)

Kommitténs förslag att regeringen beslutar om ett nytt mål som innebär att alla i hela landet ska ha tillgång till digital infrastruktur med överföringskapacitet med minst 100 Mbit/s senast 2025. Region Värmland instämmer i kommitténs förslag, men förslaget överensstämmer inte fullt ut med den bredbandsstrategi som regeringen nyligen har beslutat. Det finns ett glapp mellan kommitténs förslag och regeringens bredbandsstrategi när det gäller de "sista" 0,1 %, då regeringens bredbandsstrategi fastställer att dessa 0,1% bör ha 30 Mbit/s.

Regeringen ser över förordningen (2003:396) om elektronisk kommunikation med huvudsyftet att avsevärt höja nivån för samhällsomfattande tjänster (SOT-nivån).

Vi instämmer i att nivån för SOT/USO behöver höjas avsevärt. Nuvarande SOT-nivå på 1 Mbit/s är alldeles för låg och motsvarar inte längre tjänsternas krav på överföringshastighet. Dock är det inte enbart bredbandshastigheten (Mbit/s) som är viktig, utan det bör även tas hänsyn till andra faktorer som till exempel svarstider. Fokus bör öka på vilka tjänster som medborgare, näringsliv och offentlig sektor ska kunna använda. Nivån för SOT/USO bör följa EU:s bredbandsmål. Om SOT ska realiseras genom mobila nät, bör också Post och telestyrelsen arbeta mer med att följa upp den verkliga mobiltäckningen och inte enbart förlita sig på operatörernas databeräknade täckningskartor.

Ett annat sätt är att staten i egenskap av ägare ställer konkreta krav på teknikkomensation från Telia. Telias åtagande är i dag begränsat till informationsinsatser, upplysning om tjänster på övriga marknaden och dialog med berörda aktörer på olika nivåer. Region Värmland instämmer i kommitténs åsikter att staten i egenskap av ägare i Telia Company AB bör kunna ställa större krav på att Telia i större utsträckning än idag, ska bidra till utbyggnaden av fast bredband (fiber).

Regeringen säkerställer tillgången till bredband för de hushåll och företag som står utan uppkoppling i samband med avvecklingen av kopparnäten. Region Värmland instämmer i kommitténs förslag. Men förslaget behöver utvecklas kring hur detta ska säkerställas.

Bredbandsforum ges i uppdrag att ansvara för att samordna en främjandeverksamhet för potentiella små nät i landsbygderna Region Värmland instämmer i kommitténs förslag. En sådan främjandeverksamhet bör dock ske i samverkan mellan Bredbandsforum och de regionala bredbandskoordinatorerna.

Regeringen anslår 300 miljoner kronor årligen till Post- och telestyrelsen för att myndigheten ska kunna fördela medel till länsstyrelserna för att fullborda bredbandsutbyggnaden. Inom ramen för anslaget har även Post- och telestyrelsen möjlighet att upphandla bredband till hushåll och företag som saknar uppkoppling.

Region Värmland har inget emot att det avsätts medel hos Post och telestyrelsen för bredbandsutbyggnad, men som vi redan påpekat ovan bör offentliga stöd oavsett vilken myndighet som förvaltar stöden, beviljas utifrån regionala behovskartläggningar och marknadsanalyser.

Jordbruksverket ges i uppdrag att utforma bredbandsstödet inom landsbygdsprogrammet 2021–2027 så att länsstyrelserna tillsammans med regionalt utvecklingsansvariga och kommunsamverkan upphandla bredband med hög överföringskapacitet. Som vi redan gett uttryck för ovan, bör stöden utformas i enlighet med regionala behovskartläggningar och marknadsanalyser. Om sedan formen upphandling är rätt angreppssätt eller ej, återstår att se. Region Värmland anser dessutom att Tillväxtanalys bör vara ansvarig myndighet och att de regionala utvecklingsfrågorna därmed samlas inom en myndighet.

Post- och telestyrelsen får meddela föreskrifter i form av riktlinjer för ett nationellt förfrågningsunderlag som till delar ska kunna anpassas till regionala utvecklingsstrategier, regionala bredbandsstrategier samt andra regionala förutsättningar. Region Värmland instämmer i kommitténs förslag. Regeringen förtydligar de regionala bredbandskoordinatorernas uppdrag, så att det framgår att dessa utgör kontaktpunkt gentemot aktörerna som ingår en upphandling. Region Värmland instämmer i kommitténs förslag. Innehållet i förslaget är en självklarhet för oss.

Regeringen utreder hur digital infrastruktur kan organiseras som ett femte transportslag efter 2025. Region Värmland anser att det inte framgår hur kommitténs ovanstående förslag kan bidra till en positiv utveckling inom bredbandsområdet.

Övriga synpunkter

Kommunernas ansvar och delaktighet i att realisera kommitténs förslag och regeringens bredbandsstrategi, omnämns inte alls i slutbetänkandet.

Kommitténs förslag till nytt bredbandsmål (och regeringens bredbandstrategi) är bra. Men vi saknar en handlingsplan inklusive finansiering för att realisera bredbandsutbyggnaden i de områden som omfattas av marknadsmisslyckanden.

Delvis för mycket fokus på bredbandshastighet. Bör förutom bredbandshastighet fokusera tydligare på kvalitet och vilka tjänster som man kan ta del av.

Strategi och handlingsplan saknas för de medborgare och företag som hamnar i ett digitalt utanförskap. Grunden för det digitala utanförskapet

gällande tillgång till bredband kan vara många, allt från betalningsvilja hos hushållet/företaget till förståelse för nyttan och den digitala kompetensen.

Det saknas strategi och handlingsplan för förtätning av redan utbyggda områden. Här finns stora dolda kostnader. Allt fokus ligger på att bygga ut områden som helt saknar fasta bredbandsuppkopplingar.

Säkerställ transportinfrastrukturen i landsbygderna

Kommittén föreslår att länsstyrelsen ges ett särskilt ansvar att redovisa landsbygdens behov av upprustningar och investeringar i transportsystemet till de regionalt utvecklingsansvariga. Syftet med förslaget är att behoven ska fångas upp på ett tydligt sätt i systemanalyserna som länsplaneupprättarna ansvarar för. För att länsplanerna ska bidra till en positiv utveckling också i landsbygden föreslår kommittén därutöver att Trafikverket får i uppdrag att ange specifika objekt eller andra åtgärder i landsbygderna, som ska prioriteras i transportplaneringen på regional nivå. (s.113)

Region Värmland ställer sig tveksamma till förslaget då det splittrar ansvaret för infrastrukturplaneringen på ännu en part. Region Värmlands uppfattning är att samarbetet med Trafikverket fungerar bra och att eventuella avväganden och nya uppdrag för att säkerställa infrastrukturen på landsbygden bör ges till de två aktörer som har uppdraget idag. Det är viktigt att de regionala prioriteringarna sker genom politiska beslut och avväganden. Förslaget, som Region Värmland uppfattar det, innebär i praktiken att länsstyrelsen föreslås att delvis överta arbetsuppgifter som i nuläget hanteras av både Trafikverket (ange behov av drift och underhåll/upprustning) och Region Värmland (systemanalys/redovisa behov av investeringar i ny infrastruktur).

Vad gäller förslaget att Trafikverket ges i uppdrag att ange specifika objekt eller andra åtgärder i landsbygden som ska prioriteras i transportplaneringen på regional nivå så har Trafikverket redan uppdraget att stödja de regionala planupprättarna vid framtagande av länstransportplanen. Bland annat bistår de med underlag till revideringen och är en aktiv samverkanspart under processen. I Trafikverkets uppdrag finns möjlighet att påtala åtgärder som är betydelsefulla att genomföra. Region Värmland ställer sig därför frågande till om det finns anledning att ytterligare reglera den samverkan.

Sammantaget har Region Värmland inget principiellt emot att både Länsstyrelsen och Trafikverket får ett formellt uppdrag att lämna synpunkter och underlag till planupprättaren/regionalt utvecklingsansvariga. Region Värmland värdesätter väl utredda synpunkter och underlag från dessa myndigheter, men även från näringsliv och kommuner. Region Värmland har dock svårt att se behovet av ett särskilt uppdrag då dessa myndigheter i olika samråd i nuläget redan gör det eller har möjlighet att göra det på uppmaning av Region Värmland.

Däremot kan Region Värmland hålla med om att Länsstyrelsen och Trafikverket inte alla gånger besitter kompetensen att avgöra vilka åtgärder som på bästa sätt bidrar till regional utveckling. Det kan också vara svårt om flera aktörer delvis har samma uppdrag då det kan leda till viss osäkerhet om vem som ska göra och bestämma över vad.

Kommittén föreslår även att planeringen av enskilda vägar ska behandlas i länstransportplanerna. Region Värmland avsätter redan årligen medel till enskilda vägar men är medveten om att alla län inte gör det. Region Värmland vill dock påpeka att detta inte behöver regleras i förordningen för länstransportplaner. Om regeringen vill prioritera enskilda vägar anger man

lämpligen det i sina planeringsdirektiv till planupprättarna i samband med revideringen av planerna.

Det är positivt att kommittén framhåller de mindre järnvägssträckornas betydelse, med nuvarande inriktning fokuseras resurserna på storstadsområdena. I Värmlands finns Fryksdalsbanan som har stor betydelse för länets utveckling. Region Värmland instämmer i att den beslutade höjningen av medel till nationell plan inte är tillräcklig för att vidmakthålla dagens funktionalitet och välkomnar att utredningen framhåller detta. Region Värmland anser att en bra åtgärd för att främja utvecklingen av de regionala banorna är att överföra medel från nationell plan till de regionala planerna för detta ändamål. De regionala banorna hamnar alltid längst ner i prioriteringen när de ställs mot andra mer högttrafikerade banor i den nationella planen, vilket gäller både utveckling och drift och underhåll. Av den anledningen har de regionala banorna ett kraftigt eftersatt underhåll varför flera av dem drabbas av avstängningar och andra restriktioner. I de regionala planerna skulle de dock få en betydligt högre status.

Landsbygdskommittén skriver om vikten av att persontrafiken samordnas bättre och ställer sig positiv till det arbete som pågår med att se över lagstiftning för särskild och allmän kollektivtrafik. Region Värmland är positiv till pågående utredning och menar att det är bra att undanröja hinder i lagstiftningen för en effektiv kollektivtrafik. Region Värmland är även positiv till förslaget att se över regelverk för reseavdraget för att göra det avståndsbaserat. Med ett förenklat system som ger samma schablonersättning oavsett färdmedel förstärks reseavdragets syfte att bidra till regionförstoring.

I slutbetänkandet förs en diskussion om de samhällsekonomiska analyser som görs i planeringsprocessen. Diskussionen landar i att samhällsekonomiska analyser alltid ska kombineras med fördelningsanalyser som visar vilka grupper och områden i landet som gynnas av åtgärden. Idag ska det göras samhällsekonomiska bedömningar (SEB) på åtgärder över en viss kostnadsnivå. I dessa bedömningar vägs ett antal faktorer med fokus på bland annat tillgänglighet, trafiksäkerhet och miljöeffekter som vägs samman i en nyttovärdeskvot som kan vara antingen positiv eller negativ. SEB fokuserar idag på den aktuella åtgärden och de direkta effekter som den medför. I förslaget är det dock otydligt hur en fördelningsanalys ska genomföras och vad den bör innehålla. Exempelvis har många åtgärder i stadsmiljö stor betydelse för glesbygden, då det underlättar för transport av gods och för arbetspendling till orten. Då många i glesbygd är hänvisade till bil kan en åtgärd i stadsmiljö vara mer betydelsefull för dem än för boende i staden.

Region Värmland vill dock höja ett varningens finger då flera analyser också innebär en risk för längre planeringstider, ökade kostnader och mer byråkrati att hantera. Verksamhetsområdet lider redan under en tung administrativ börda med många formella staket att ta sig över innan det äntligen kan bli någon form av verkstad. Utredningskostnader har under en lång tid ökat som del av den totala kostnaden för en investering.

Kommittén fokuserar på statens roll och hur den kan stärkas i frågor om regional utveckling. Region Värmland saknar en analys om hur regionalt utvecklingsansvariga organisationer och kommuner kan bidra på ett bättre sätt och vilken funktion dessa organisationer har i planeringen av hela Sveriges infrastruktur.

Kapitel 4 Kompetensförsörjning

Kommittén föreslår ett par nationella mål för politiken:

- Universitet och högskolor ges i uppdrag att öka tillgängligheten till högre utbildning i hela landet.
- Regeringen ser över indikatorerna inom resurstilldelningssystemet i syfte att göra utbildningarna mer relevanta för de lokala arbetsmarknaderna.

Region Värmland ställer sig positiv till förslaget att öka tillgängligheten till högre utbildning i hela landet. Region Värmland ser även positivt på förslaget om en översyn av indikatorerna inom resursfördelningssystemet i syfte att få en tydligare koppling mellan utbildning och arbetsmarknadens kompetenskrav. Region Värmland framhåller vikten av digitalisering i alla högskoleutbildningar och ser det som en viktig indikator i resursfördelningssystemet. En ökad digitalisering inom alla områden är en viktig utvecklingsfråga för landsbygden. Region Värmland anser att digitalisering bör genomsyra hela utbildningssystemet och att betänkandet borde belyst detta mer som en möjlighet för landsbygderna.

Kommittén föreslår särskilda utbildningscentra för högre utbildning där regeringen säkerställer att det finns utbildningscentra för högre utbildning i kommuner i FA-regioner utan högskola/universitet och med få lärcentra samt i kommuner som berörs av kommitténs näringslivpaket till kommuner med extra stora utmaningar. Ett årligt statsbidrag införs för att landsbygderna ska kunna etablera och utveckla utbildningscentra för högre utbildning.

Region Värmland ser positivt på att etablera och utveckla lokala utbildningscentra under förutsättning att kommunerna kompenseras för kostnaderna. Region Värmland betonar dock vikten av att statsbidrag även bör komma kommuner till del som redan har etablerat utbildningscentra/lärcentra i sin verksamhet.

Tillväxtverkets uppdrag om att utveckla riktlinjer för regionalt kompetensutvecklingsarbete kompletteras, så att kompetensplattformarna utvecklas med huvudsyfte att förse utbildningscentra med analyser av rekryterings- och utbildningsbehov i närområdet.

Region Värmland avslår förslaget om kompetensplattformar som en del av utbildningscentra. Kommittén har i förslaget bortsett från att uppdraget genomförs av regionalt tillväxtansvariga som är politiskt styrda självständiga organisationer där arbetet i många fall omfattar långt mycket mer än vad som omfattas av själva uppdraget.

Förslaget bygger på otillräcklig kunskap om kompetensplattformar. Det var ett statligt tidsbegränsat uppdrag som gavs till Tillväxtverket. De fick i uppdrag att fördela 60 Mkr till kompetensförsörjningsprojekt. Uppdraget avslutas under 2017. Tillväxtverket har nu fått ett nytt utvidgat uppdrag att lägga fram förslag till riktlinjer för det regionala kompetensförsörjningsarbetet i samråd med regionala representanter.

Regeringen säkerställer regional spridning av utbildningsplatser i landsbygderna och beaktar kommitténs förslag om utbildningscentra i andra satsningar inom kunskapslyftet.

Regeringen uppmärksammar kravet om villkorad finansiering av platserna till yrkesvux i de glesa och mycket glesa kommunerna i landsbygderna.

Region Värmland ser positivt på att samtliga satsningar inom kunskapslyftet samlokaliseras i utbildningscentra under förutsättning att kommunerna kompenseras för kostnaderna.

Fler med högre utbildning i kommuner med extra stora utmaningar. Kommittén föreslår att regeringen utreder om det ska bli möjligt att minska studieskulderna för de som bor och är yrkesaktiva i de 23 kommunerna med extra stora utmaningar.

Region Värmland delar uppfattningen att nedskrivning av studielånen kan komma att attrahera högutbildade, men att potentiell nyckelkompetens som förvärvats genom annan utbildning eller erfarenhet kan missgynnas. Region Värmland anser att avskrivning av studielån är ett intressant förslag men att det krävs vidare utredning och en mer omfattande analys om vilka kommuner som berörs av paketet.

Kapitel 5 Samhällsplanering och bostadsbyggande

Region Värmland ställer sig generellt Positiv till förslagen inom området samhällsplanering och bostadsbyggande och vill särskilt lyfta nedanstående.

Region Värmland ställer sig Positiv till målsättningen att bosättning i landsbygderna ska underlättas.

Region Värmland är Positiv till förslaget att regeringen tar initiativ till att begränsa och precisera riksintressenas areal med syfte att underlätta landsbygdernas utveckling.

Region Värmland är positiv till förslaget att regeringen vidtar åtgärder för att strandskyddsreglerna ska få en avsedd effekt i landsbygderna. Enligt Region Värmland kan detta innebära att nuvarande strandskyddsregler behöver ses över då de i dagsläget motverkar bostadsbyggandet på landsbygderna.

Region Värmland anser även att kommitténs betänkande behöver kompletteras med en analys av effekterna på landsbygden av den strävan som myndigheterna haft de senaste åren att tvinga innehavare av icke tillståndsgivna dammar och kraftverk att söka tillstånd eller annars riva anläggningen.

Region Värmland är positiv till översynen av va-lagstiftningen i syfte att underlätta bostadsbyggande och åtgärdandet av icke godkända avlopp i landsbygderna.

Region Värmland anser även att nyproduktionen av hyresrätter på landsbygden behöver stärkas. Region Värmland föreslår därför att regeringen i den fortsatta beredningen av Landsbygdskommitténs betänkande utreder och överväger möjligheterna till en justering av de regelverk som styr finansiella nedskrivningar kopplat till hyresrätter. Detta behövs för att möjliggöra den nödvändiga nyproduktionen av hyresbostäder.

Region Värmland står bakom kommitténs målsättning att landsbygderna ska behålla sin andel av bostadsbeståndet 2025 jämfört med 2015. Samt stärker kommitténs slutsats att detta kommer kräva olika typer av åtgärder för att stimulera bostadsbyggandet i landsbygderna.

Region Värmland styrker kommitténs förslag att regeringen bör utreda om långivningen till boende i landsbygderna kan underlättas genom införandet av särskilda landsbygdslån för byggandet av bostäder på landsbygderna.

Kapitel 6 Kommersiell service, välfärdstjänster och kultur

Region Värmland är Positiv till kommitténs övergripande målsättningar om god tillgång till kommersiell service, likvärdig tillgång till vård, skola och omsorg oberoende av bostadsort samt likvärdiga möjligheter att utöva och ta del av kultur oberoende av bostadsort. Region Värmland styrker att det för uppfyllandet av ovanstående kräver att staten genomför en översyn av det kommunala utjämningsystemet samt översyn av ersättningssystemen för hela den offentliga förvaltningen så att inte ersättningssystemen styr mot urbana kvaliteter som missgynnar utvecklingen på landsbygden.

Region Värmland anser att förutsättningarna för ombudsverksamhet hos butiker på landsbygden måste ses över och instämmer i kommitténs konstaterande att staten måste ta ett större och samlat ansvar för landsbygdens kommersiella service.

Region Värmland är Positiv till förslaget att Boverket utarbetar en nationell vägledning till kommunerna om hur ett serviceperspektiv kan tillföras den kommunala översiktsplaneringen.

Region Värmland instämmer i kommitténs förslag att avvisa eventuella försämringar av postservicen på landsbygderna.

Region Värmland instämmer i kommitténs förslag att tydliggöra kreditinstitutens ansvar för att tillgodse betaltjänster och kontanthantering i hela landet för att säkerställa att alla har tillgång till grundläggande funktioner som insättning och uttag av kontanter i bostadsorten.

Region Värmland instämmer i kommitténs förslag av behovet att se över det kommunala utjämningsystemet för att anpassa detta till de ändrade förutsättningar som råder idag.

Region Värmland är Positiv till att regeringen tar initiativ som ökar kommunernas förmåga att rekrytera personal.

Region Värmland ser positivt på utredningens förslag att ge Statens kulturråd i uppdrag att redovisa hur myndigheten arbetar för att bidra till att göra kulturen tillgänglig i Sveriges landsbygder. Den nationella kulturpolitiken bör i högre grad än hittills ta hänsyn till de stora variationer när det gäller tillgång till kultur som finns mellan å ena sidan större tätorter och städer, å andra sidan mindre tätorter och landsbygd. I detta arbete bör de nationella kulturmyndigheterna ta stöd i den kunskap och de erfarenheter som finns i regionerna.

Kapitel 7 Statens närvaro i landsbygderna

Region Värmland är Positiv till initiativet om en ökad statlig närvaro i hela landet. I Värmland finns Positiv erfarenheter av statliga etableringar som exempelvis Elsäkerhetsverket och Konsumentverket. Region Värmland ser positivt på etableringen av Fastighetsmäklarinspektionen. Region Värmland vill därtill poängtera att det finns goda anledningar till att ytterligare koncentrera verksamheten vid Myndigheten för samhällsskydd och beredskap i Värmland. Stora delar av verksamheten finns redan i länet men verksamheten har succesivt delvis flyttats till Stockholm. Region Värmland anser därför att en återflytt och ett tydliggörande av Karlstad som myndighetens huvudkontor skulle vara positivt.

Region Värmland instämmer att det är viktigt att statens funktioner med invånarnära myndighetsuppdrag bör finnas närvarande i hela landet. Region Värmland tillstyrker därför kommitténs olika förslag som syftar till ökad statlig närvaro i hela landet.

Kapitel 8 Styrning och organisering av landsbygdspolitiken

Region Värmland menar att kommittén har valt en felaktig utgångspunkt för sina överväganden när man, utifrån ett departementalt och finansieringsperspektiv, delar upp det regionala, territoriella utvecklingsuppdraget i dels landsbygdspolitik, dels regional utvecklingspolitik. Hur och var gränserna mellan dessa ska dras framgår inte i betänkandet.

Region Värmland menar, i likhet med OECD, att det finns ett holistiskt perspektiv som bättre fångar landsbygdens framtidsfrågor. Sveriges regionala utvecklingspolitik omfattar hela landet, både stora städer, tätorter och landsbygd. Det utvecklingsarbete som såväl behövs i våra landsbygder bör styras av de politiska ambitionerna, därefter används olika finansiella instrument för att åstadkomma resultat.

Region Värmland menar att parlamentariska Landsbygdskommittén på ett djupare sätt borde analyserat hur det regionala utvecklingsuppdraget i vid mening fungerar, i stället för att nöja sig med att ha fokus på nuvarande smala uppdrag kopplat till RUS och 1:1-finansiering. Med ett vidare synsätt på det regionala utvecklingsuppdraget inkluderar detta uppdrag självklart också landsbygden i respektive län.

Region Värmland instämmer i att det alltid finns möjlighet att utveckla de insatser som regionalt utvecklingsansvariga gör. Självklart. Men att landsbygden skulle vara en "bortglömd" del av den regionala utvecklingspolitiken är en mycket allvarlig anklagelse. Region Värmland menar tvärtom att det regionala utvecklingsarbetet i Sverige i dag ständigt utvecklas och att frågor som rör landsbygdens utveckling ständigt finns på den regionala agendan. Men de finns i ett regionalt sammanhang. I Värmland finns de till exempel i fiberutbyggnaden på landsbygden via regionalfonden, i genomförandet av länstransportplaner eller i de regionala kulturprogrammen samt satsningarna på den skogliga bioekonomin.

Dock är de finansiella instrument som är användbara för det regionala utvecklingsarbetet mycket blygsamma i förhållande till de resurser som finns för den riktade landsbygdsutvecklingen inom ramen för i första hand Landsbygdsprogrammet. Det är därför, med dagens rollfördelning, naturligt att mycket av utvecklingsarbetet kanaliseras via styrdokumentet för de finansiella instrumenten i stället för den politiska strukturen.

Region Värmland anser att denna ordning borde ses över och att Landsbygdsprogrammets genomförande skulle gynnas av en struktur som påminner om regionalfondens genomförande. Det skulle innebära en struktur med en nationell strategi för området (Nationella strategin för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015-2020) som ligger till grund för regionala strategier (Värmlandsstrategin) där regionala prioriteringar och avvägningar görs. Dessa regionala strategier utgör sedan utgångspunkten vid genomförandet av landsbygdsprogrammet och dess finansiering. Demokratisk utveckling kräver en politisk styrning och en politisk närvaro. Region Värmland anser därför att den regionala utvecklingspolitiken (inklusive landsbygden) bör skötas av ett regionalt och politiskt valt parlament. Det är de regionala politikerna som är bäst lämpade att prioritera insatser för den regionala utvecklingen.

Region Värmland avvisar även kommitténs förslag om att Jordbruksverket ska vara sammanhållande för landsbygdspolitiken på nationell nivå. Den uppgiften bör i stället ligga på Tillväxtverket. Även på nationell nivå är det viktigt att det finns ett samlat ansvar för samordning av regionala utvecklingsfrågor, inklusive landsbygdens utveckling, i en myndighet.

Politiken ska styra finansieringen – landsbygdsprogrammet är ett finansiellt instrument

Som både kommittén och OECD påpekar utgörs idag verksamheten inom det "smala" politikområdet landsbygd till stor del av åtgärder kopplade till EUs regelverk och det Landsbygdsprogram för Sverige 2014–2020 som formulerats för att matcha kommissionens programupplägg. Även Leader-program och Havs- och fiskeriprogrammet bidrar till utveckling på landsbygden. Även dessa är till stor del styrda av EU-regelverket och är därmed i första hand att se som finansiella instrument.

Landsbygdsprogrammet och dess finansieringsmekanism är enligt Region Värmlands uppfattning ett finansiellt instrument som sätter agendan för politiska ambitioner. Detta är inte en rimlig ordning inom ett område som kräver politiska avvägningar och ansvarsutkrävande, inte minst från landsbygdens medborgare.

Region Värmland välkomnar därför att det nu tas fram ett nationellt politiskt landsbygdsprogram. Detta bör så nära som möjligt sammanlänkas med "Nationella strategin för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015-2020". Då får vi en samlad nationell plattform för det regionala utvecklingsarbetet i hela landet. På regional nivå integreras tillväxt- och landsbygdspolitiken i de regionala utvecklingsstrategier som regionalt utvecklingsansvariga tar fram i breda partnerskap.

När dessa strategier är på plats finns relevanta politiska styrdokument för utformning av program kopplade till de finansiella instrumenten på EU-nivå. Inom ramen för en samlad bred regional strategi är det viktigt att landsbygdens utvecklingspotential inte begränsas av EUs ramar och finansieringsregler. Finansiering och styrning organiserade kring olika spår i EU-finansieringen gör det svårt att integrera politiken för regional tillväxt och landsbygdsutveckling.

Utgångspunkt för det regionala tillväxtarbetet inklusive landsbygdsutvecklingen bör alltid vara platsens styrkor – landsbygdens eller stadens. Att identifiera tillväxtförutsättningar och begränsningar är ett första steg, därefter bör de styrmedel och finansieringsmöjligheter som kan hjälpa till att förverkliga målen användas så effektivt som möjligt.

Så är fallet på regionalfondens område – ett nationellt politiskt program (En nationell strategi för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015-2020) vägleder arbetet med regionala utvecklingsstrategier (RUS/RUP). Dessa är i sin tur underlag för de insatser som görs inom ramen för det finansiella instrumentet regionalfonden (ERUF).

Inom landsbygdspolitiken görs det finansiella instrumentet, med alla dess regler från EU, till huvudstyrdokument. De territoriella utvecklingsinsatser som varje region tar fram i RUS/RUP och som i flertalet fall beslutas av politiska församlingar spelar i dagsläget en marginell roll i utformningen av landsbygdspolitiken.

Region Värmland menar att detta inte är en rimlig ordning för att utveckla Sveriges landsbygder. Även OECD väljer en modell med politiska beslut och församlingar som ansvariga på regional nivå för den samlade regionala utvecklingspolitiken, landsbygdspolitiken och sektorsmyndigheterna.

Regionalt utvecklingsansvariga ska ansvara för landsbygdspolitiken

För närvarande finns det oklarheter om roller och ansvar mellan regionalt utvecklingsansvariga och länsstyrelsernas roll inom landsbygdspolitiken i förhållande till den regionala utvecklingspolitiken.

Region Värmland menar att det organ som har det regionala utvecklingsansvaret, från 2019 landstingen i samtliga län, inom ramen för detta ansvar ska samordna utvecklingsinsatser också i landsbygden. Utvecklingen av landsbygden bör fortsatt vara en ännu tydligare integrerad del av det regionala utvecklingsuppdraget. Detta uppdrag kännetecknas av en bred bottom-up process, som engagerar och mobiliserar ett brett spektrum av kommuner, privata aktörer, civilsamhället och sektorsmyndigheter. Inte minst landsbygdens samspel med övriga delar av regionen är en viktig del i ett sammanhållet uppdrag.

Det borde vara en självklarhet att man inte, som kommittén föreslår, delar upp det territoriella utvecklingsansvaret i två överlagrade system. Att inte förändra den nuvarande ordningen skulle ytterligare öka risken för att det utvecklas två parallella (regionala och landsbygdspolitiska) och konkurrerande utvecklingsagendor på regional nivå. Förslaget innebär att när den regionala röran äntligen, efter över 20 år, är löst så skapas en ny regional röra med otydlighet i vem som har det regionala utvecklingsuppdraget (inklusive landsbygden) samt vad politikområdet faktiskt innehåller.

Region Värmland föreslår därför att regeringen för att sätta ett tydligare fokus på landsbygdens utveckling, förtydligar den regionala politiska nivåns uppdrag och ansvar för landsbygdsutvecklingen inom ramen för Lag (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar i vissa län.

Regeringen bör i så fall också förtydliga detta i sitt uppdrag till den pågående Indelningskommittén och övriga utredningar som berör den regionala nivåns organisering.

Länsstyrelsen är, som förvaltningsmyndighet åt den nationella regeringen, mer lämpad att samordna den nationella politiken top-down, och biträda andra myndigheter i dessas uppdrag att anpassa sina strategier till den politiskt beslutade regionala utvecklingspolitiken och landsbygdspolitiken på regional nivå.

OECD menar att regional, stads- och landsbygdsutvecklingsfrågor bör behandlas på ett integrerat sätt och samordnas av regionalt utvecklingsansvariga. Dessa får i uppdrag att utveckla en strategi för regional utveckling och landsbygdsutveckling genom ett decentraliserat arbetssätt i samverkan med kommuner, LAG-grupper, näringsliv och aktörer inom civilsamhället. Detta skulle enligt OECDs förslag ersätta de befintliga regionala utvecklingsstrategierna och regionala handlingsplaner för Landsbygdsprogrammet på länsnivå. Region Värmland delar denna uppfattning.

Länsstyrelseanknutna landsbygdsdelegationer avvisas

För att samla ihop den bredare palett av insatser som sker kopplade till landsbygdsutveckling föreslår parlamentariska Landsbygdskommittén att det, inom ramen för länsstyrelsens samordningsuppdrag, ska inrättas en landsbygdsdelegation som ska samordna de statliga myndigheternas verksamhet inom landsbygdspolitiken. Landshövdingen ska vara ordförande. Även kommuner och landsting ska delta i delegationens arbete.

Region Värmland avvisar bestämt ett sådant upplägg. Ovan finns huvudargumenten mot en ordning med parallella regionala uppdrag kopplade till ett och samma territorium.

Det finns i dag en plattform för landsbygdsutveckling i varje region - det organ som ansvarar för det regionala tillväxtarbetet. Med regionalt

tillväxtarbete avses i Lag (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar i vissa län insatser för att skapa en hållbar regional tillväxt och utveckling. Senast från 2019 kommer det i samtliga län att vara landstinget, om pågående processer fullföljs.

Region Värmland är beredd att fullt ut ta ansvar för den politiska process som krävs för att synliggöra de viktiga utvecklingsinsatser som behövs i Värmlands län. Det gäller både landsbygdsspecifika insatser, insatser i städer och tätorter och inte minst samspelet mellan olika miljöer i hela regionen.

Länsstyrelsen har en tydlig myndighetsroll men också en viktig roll i det regionala utvecklingsarbetet

När det gäller statlig myndighetsutövning och samordning av myndigheter som har sitt fokus på detta är länsstyrelsen en lämplig samordnare på regional nivå. En viktig fråga för staten är att säkerställa rättssäkerheten, men också effektiviteten i myndighetsutövningen. Inte minst den senare är en viktig parameter i det regionala utvecklingsarbetet inklusive landsbygden.

Länsstyrelsen har såväl egna uppdrag från regeringen som uppdrag från sektorsmyndigheter inom olika områden. Dessa myndigheter har aktivt valt att ha länsstyrelsen som sin regionala nivå. Inom området miljö- och naturresurser har flera myndigheter valt att använda länsstyrelsen för sin regionala organisation. Länsstyrelsen är företrädare för dessa i arbetet med den regionala utvecklingen inom ramen för regionens/landstingets uppdrag. Länsstyrelsen tar i detta sammanhang rollen som dels myndighet för den egna verksamheten, men också rollen som sektorsmyndighet för de myndigheter som valt att lägga sin regionala nivå i länsstyrelsen.

Länsstyrelsen kan med fördel ta en roll som den, som i samråd med regionalt utvecklingsansvarig, koordinerar och gör överenskommelser med andra statliga myndigheter för att anpassa den nationella politiken till regionens utvecklingsprioriteringar.

Direkta stöd bör hanteras av länsstyrelsen

Inom ramen för det landsbygdspolitiska programmet finns ett stort antal uppgifter som i första hand avser rena ersättningar till olika delar av de "gröna" näringarna. I de fall dessa kan ses som rena driftstöd är det lämpligt att en myndighet som länsstyrelsen även fortsättningsvis administrerar dessa. Detta ligger väl i linje med att staten ansvarar för den rena myndighetsutövningen, medan det är de regionalt utvecklingsansvariga som ansvarar för beslut som innebär politiska vägval i olika regionala utvecklingsfrågor, inklusive landsbygdens utveckling.

Regionerna klarar att samordna statliga myndigheter i det regionala utvecklingsarbetet inklusive landsbygdspolitiken

Enligt Nationell strategi för regional tillväxt och attraktionskraft finns 18 myndigheter som direkt är involverade i politikområdet. Då är ändå till exempel lärosätena inte med i den skaran.

De uppdrag att bidra i det regionala utvecklingsarbetet som gått till ett stort antal myndigheter har ofta inte inneburit att man engagerat sig direkt i samarbetet med de regionala politiska organen. I stället har deras engagemang kanaliserats till länsstyrelsen, som har ett samordningsuppdrag, grundat på det statliga huvudmannaskapet.

Men i olika sektoriella processer, ledda av regionen, fungerar olika myndigheter på ett mycket bra sätt i samspel med den regionala politiska nivån. Det gäller t ex Kulturrådet inom kulturområdet, Trafikverket inom trafik och infrastrukturplanering, Socialstyrelsen inom hälso- och sjukvård, med flera. Även Länsstyrelsen är här, till exempel i sin sektorsroll kopplad till kulturarvet, en viktig och väl fungerande samspelspartner till regionen.

Region Värmland menar att det inom landsbygds politikens område finns goda förutsättningar att bygga upp motsvarande samspel i de landsbygdsspecifika utvecklingsfrågorna. Men det är den regionala politiska nivån som i slutändan måste ta ansvar för att politiken med myndigheternas insatser anpassas till regionala politiska ambitioner inom ramen för det regionala utvecklingsuppdraget.

Det betyder att ett antal statliga myndigheter får i uppdrag att delta i arbetet med hållbar regional tillväxt inklusive landsbygdsutveckling i de processer som regionalt utvecklingsansvariga har regeringens uppdrag att driva. Dessa ges ett tydligt mandat att samordna olika lokala och regionala samhällsintressen liksom att engagera statliga myndigheter i arbetet.

Tillväxtverket bör hålla samman landsbygds politiken inom ramen för sitt uppdrag inom den regionala utvecklingspolitiken

Av ovanstående följer också att Region Värmland avvisar kommitténs förslag om att Jordbruksverket ska vara sammanhållande för landsbygds politiken på nationell nivå. Den uppgiften bör i stället ligga på Tillväxtverket. Även på nationell nivå är det viktigt att det finns ett samlat ansvar för samordning av regionala utvecklingsfrågor inklusive landsbygdens utveckling i en myndighet.

Detta är också i linje med de förändringar som gjorts i ansvarsområden mellan Tillväxtanalys och Tillväxtverket 1 januari 2017. Då flyttades Pupos, en plattform som används för analyser av geografisk tillgänglighet, och Raps, ett prognosverktyg och en databas som används för analyser och prognoser av regioners utveckling till Tillväxtverket. Pupos är ett viktigt verktyg för Länsstyrelserna i arbetet med att analysera tillgången till grundläggande betaltjänster. Även Espon 2020, som är ett samarbets- och forskningsprogram för att stödja arbetet med att öka effektiviteten i EU:s sammanhållningspolitik under de europeiska struktur- och investeringsfonderna (ESI-fonderna) finns nu hos Tillväxtverket.

Parlamentariska Landsbygds kommittén noterar i sitt delbetänkande att frågor om landsbygdernas utveckling inte alltid har en självklar plats i det regionala tillväxt- och utvecklingsarbetet. Frågorna kan ha svårt att hävda sig i konkurrensen om utrymme och resurser på den regionala nivån och de aktörer som ansvarar för det regionala tillväxtarbetet kan behöva utveckla sin roll när det gäller arbetet med landsbygdernas utveckling och tillväxt, anser kommittén.

Region Värmland instämmer i att det alltid finns möjlighet att utveckla de insatser som regionalt utvecklingsansvariga gör. Självklart. Region Värmland instämmer dock inte i att landsbygden skulle vara en "bortglömd" del av det regionala utvecklingsarbetet.

Kapitel 9 Civilsamhället utvecklar landsbygderna

Region Värmland avvisar kommitténs förslag att uppdra åt Jordbruksverket att stödja samordning och utveckling av nätverk mellan landsbygdsutvecklare anställda i kommuner och regioner. Region Värmland instämmer visserligen i behovet av statlig samordning inom området men då vi tidigare påpekat att detta uppdrag borde ligga på Tillväxtverket för en sammanhållen regional utvecklingspolitik anser vi även att Tillväxtverket borde ha samordningsrollen. Följden blir även att Tillväxtverket bör ha ansvaret för att driva sekretariatet i arbetet med regeringens överenskommelser med civilsamhället.

Region Värmland instämmer i kommitténs förslag att arbetet med lokalt ledd utveckling med leadermetoden tillämpas rikstäckande.

I Sverige finns under programperioden 2014-2020 53 godkända leaderområden. 48 har prioriterats av Jordbruksverket och fått medel att arbeta med Lokalt Ledd Utveckling. Det innebär att 5 områden, 8 län, 31 kommuner och 437 000 invånare står utanför möjligheten att arbeta med landsbygdsutveckling via EU:s struktur- och investeringsfonder:

De berörda områdena är:

- Leader Bergslagen (kommuner: Ludvika, Smedjebacken, Fagersta, Norberg, Skinnskatteberg, Surahammar, Nora, Lindesberg, Hällefors och Ljusnarsberg),
- Leader Värmlands BergsLAG (kommuner: Filipstad, Storfors, Munkfors, Kristinehamn och Karlskoga),
- Leader Sommenbygd (kommuner: Vätterstrand- Ödeshög, Boxholm, Ydre, Kinda, Tranås, Aneby samt norra delen av Jönköpings kommun),
- Lokal utveckling KalmarÖland (kommuner; Borgholm, Kalmar och Mörbylånga),
- URnära ideell förening (kommuner: Bjurholm, Nordmaling, Robertsfors, Umeå, Vindeln och Vännäs)

Berörda Leaderområden uppfyller kraven med godkända strategier, trots detta valde Jordbruksverket att bortprioritera dessa fem områden. Representanter för områdena har därefter efterlyst tydliga motiveringar från Jordbruksverket om varför de inte fick några medel. Representanterna har även påpekat en möjlig lösning för Jordbruksverket för att i dagsläget inkludera samtliga områden i Landsbygdsarbetet i ett genuint underifrånperspektiv genom att inkludera delåtgärd 16:7 i Landsbygdsförordningen. Region Värmland föreslår därför en förstärkning av statens anslag till Regionalt tillväxtarbete riktat till de fem områden som i dag står utanför möjligheten att arbeta med landsbygdsutveckling. Region Värmland anser att dessa åtgärder bör effektueras snarast och innan nästkommande programperiod, så att det inte skapas motsättningar och ökar klyftor mellan land och stad, utan att hela Sverige ges möjlighet att utvecklas och frodas.

Sverige behöver pröva en ny modell som bygger på nya enklare regelverk för att på ett bra sätt kunna utvärdera den hur det fungerar i de områden som blivit prioriterade. Kommittén lyfter regelproblematik och administrationskrångel, det är tyvärr alltför sant och pågående programperiod är långt ifrån smärtfri och en frustration finns i de leaderområden som har finansiering. Detta är inte unikt för Sverige, utan samma tendenser finns i resten av Europa. ELARD, det europeiska nätverket för Leader har vid

konferens i Tartu Estland gjort en gemensam deklARATION¹, där huvudbudskapet är att vi passerat stadiet med förenklingar, det behövs avregleringar.

Region Värmland anser även att ändringar i enlighet med kommitténs förslag om att Leader ska finnas i hela Sverige ska genomföras omgående för att tillsäkra att hela Sverige ska kunna utvecklas samt för att få en attraktivt, konkurrenskraftig men framförallt en levande landsbygd Sverige.

REGION VÄRMLAND

Tomas Riste
Regionråd

Lars Christensen
Regiondirektör

---

¹ <http://www.elard.eu/uploads/tartu-declaration-leader-clld2020.pdf>